

мистецтвознавства : 17.00.07 / Київський нац. ун-т технологій та дизайну. Київ, 2020. 593 с.

3. Fashion tech и digital кутюр: веб-сайт URL: <https://vc.ru/future/142900-fashion-tech-i-digital-kutyur> (дата звернення: 27.09.2021)

4. Как настоящие: смогут ли виртуальные супермодели потеснить живых манекенщиц: веб-сайт. URL : <http://woman.forumdaily.com/kak-nastoyashhie-smogut-li-virtualnye-supermodeli-potesnit-zhivyx-manekenshhic-foto/> (дата звернення: 27.09.2021)

5. Виртуальные модели: инфлюенсеры готовят революцию: веб-сайт. URL: <https://indiastyle.ru/blog/style-and-moda/virtualnye-modeli> (дата звернення: 02.10.2021)

6. Phygital как тренд в fashion: что это и зачем это нужно: веб-сайт. URL: <https://medium.com/phygitalism/phygital-fashion-58a492963bf8> (дата звернення: 07.10.2021)

ЛІНГВІСТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ І ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Лях Т. О.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Гречин І. М.

*старший викладач
кафедри громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Вивчення української мови як іноземної насамперед полягає у спрямованості на комунікацію і містить такі складові змісту навчання, як мовленнєві навички, досвід творчої діяльності, які розвиваються насамперед завдяки лінгвістичному компоненту. Лінгвістичний компонент – сукупність мовних знань, завдяки яким студенти можуть правильно користуватися мовою в залежності від комунікативної ситуації, що сприяє швидкій адаптації студентів-іноземців в

інакомовному середовищі. Лінгвістична компетенція – це здатність вибудовувати граматично правильні форми і синтаксичні структури, а також розуміти змістові відрізки мови та правильно використовувати їх. Лінгвістична компетенція є основним компонентом комунікативної компетенції [2, с. 281]. Мета викладача української мови – навчити іноземних студентів мовленнєвій діяльності з метою забезпечення комунікативних потреб, зокрема і в соціально-культурній сфері. Як слушно відзначає Л. Овчаренко, «соціолінгвістичний компонент іноземної комунікативної компетентності – це здатність і готовність студента до спілкування, бажання й уміння вступати в контакт із іншими людьми; чинниками тут виступають потреби, мотиви, ставлення до інших комунікантів» [3, с. 106].

Дослідники методики навчання української мови як іноземної відводять лінгвістичному компоненту першорядне місце. Так, на думку Л. Селівестрової, актуальним є визначення лінгвістичної і психологічної основи навчання української мови як іноземної на початковому етапі вищої школи [4, с. 8]. Дослідниця наголошує на взаємодії лінгвістичного та психологічного компонентів, їхній спільній виховній меті: «сам предмет навчання стає засобом засвоєння фахових предметів, пізнання нового середовища, нової культури, нових традицій і в той же час формує нову особистість» [4, с. 8].

Мовленнєвій спрямованості навчання української мови як іноземної першорядну роль відводить М. Тишковець, на думку котрої комунікативний процес «виявляється у практичному користуванні мовою у ситуаціях, максимально наближених до ситуацій реального спілкування» [5, с. 41]. З. Мацюк, досліджуючи лінгвістичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної, дійшла висновку, що «слухачі мають уміти <...> творити та розуміти висловлювання, оперувати мовленнєвими актами, які є основою мовної комунікації, а вміння послуговатися мовою мають набути характеру, що відповідає автентичному вживанню мови» [1, с. 38].

Попри увагу дослідників до лінгвістичного компоненту у навчанні української мови (як іноземної), важливо простежити його реалізацію у контексті новітньої методики викладання української мови, яка «залучає лінгвістичні основи для прискорення розуміння мовної системи, для виділення достатнього й необхідного оптимального навчального матеріалу, для пізнання й засвоєння структури рівнів мови» [4, с. 11]. Отже, мета дослідження – розглянути основні поняття лінгвістичного компоненту в методиці викладання української мови як іноземної, а також його роль у формуванні соціокультурної мовленнєвої компетентності іноземних студентів на заняттях української мови, представити завдання для засвоєння студентами комунікативних умінь, які сприятимуть соціокультурній адаптації в Україні.

Розвиток мовлення іноземних студентів відбувається з використанням матеріалу, який здебільшого забезпечують носії мови, а також формування відповідної «ситуативної» організації процесу навчання. Навчання студентів, спрямоване на вдосконалення навиків мовлення, передбачає засвоєння лексики, що стосується відповідної сфери спілкування. Відтворюючи на занятті певну комунікативну ситуацію, слід провести підготовчий етап для засвоєння певної лексики з теми. Завдання викладача – створення словника та ознайомлення з ним студентів, робота над вимовою поданих слів, тлумачення їхнього лексичного і граматичного значення тощо. Так, до діалогу спочатку дається лексичний мінімум, а вже потім вправи комунікативно-ситуаційного характеру.

Лінгвістичний компонент і формування соціально-комунікативної компетентності стали базовими для навчально-методичних матеріалів із дисципліни «Українська мова» для англомовних іноземних студентів [6]. Матеріали і завдання посібника підібрані з метою удосконалення навиків читання, збагачення лексичного запасу, формування мовленнєвої компетенції тощо, що загалом допоможе набути необхідних знань, умінь і навичок, які сприятимуть соціокультурній адаптації іноземних студентів в Україні. Тобто, першорядним тут є принцип мовленнєвої спрямованості навчального процесу, що виявляється у практичному користуванні мовою у ситуаціях, максимально наближених до ситуацій реального спілкування [5, с. 41]. Приклад завдання:

Продовжіть речення відповідно до тексту «Я і моя сім'я».

✓ Мене звати ... . Мені ... років. Я з ... Я народився в ... . Зараз навчаюся на ... курсі. Я живу .... Я люблю... Я буду...

✓ Мого батька звать ..., йому ... років. Він працює ... у .... Мій батько ...

✓ Мою маму звати ... . Їй ... роки. Вона на ... роки молодша (старша) від ... . Вона ... . Моя матір дуже ... жінка . Мама любить ....

✓ Джіоті – це моя ... . Їй ... років. Її професія – ... Її чоловік – ... .

✓ Рагул – мій ... . Йому ... . Він – ... . Брат хоче стати ... .

✓ Мій дідусь ... та бабуся ... – ... . Вони ... за містом. Вони мають... Там ростуть... Ми часто ... із дідусем і бабусею [6, с. 44].

Важливо враховувати спосіб подачі граматичного матеріалу. Лінгвістичний компонент передбачає навчання граматики через процес спілкування, через «запам'ятовування слів, виразів, а вже потім накладання наявних знань на їх граматичну основу» [5, с. 42]. Л. Селівестрова щодо цього зазначає, що «оволодіння мовою можливе тільки тоді, коли засвоєння мовленнєвого матеріалу веде до формування в іноземця системи мови, коли він може будувати фрази відповідно до

правил граматичного оформлення і слововживання в акті спілкування» [4, с. 10].

Приклад вправи, що формує в іноземних студентів граматичну компетенцію у зв'язку з навиками спілкування:

Дієслова у дужках напишіть у відповідній особовій формі теперішнього часу.

1. Я ..... (жити) в місті Джайпур. 2. Малі ..... (жити) в місті Джайпур. 3. Я ..... (не вчитися) в Індії. 4. Брат ..... (вчитися) в Індії. 5. Я ..... (любити) грати крикет. 6. Мама ..... (любити) купувати нові речі в магазині. 7. Мій дідусь ..... (не працювати). 8. Бабуся і дідусь – пенсіонери, тому вони ..... (не працювати). 9. Ми ..... (жити) у місті. 10. Дідусь і бабуся ..... (жити) за містом [6, с. 44].

Як бачимо, навчання іноземних студентів граматиці української мови більш ефективне, якщо спиратися на функції мовних структур у певних комунікативних ситуаціях.

Отже, лінгвістичний компонент відіграє важливу роль у процесі формування комунікативної компетентності іноземних студентів, зокрема і в соціокультурній сфері. Лінгвістична компетенція передбачає вміння студентів висловлювати та аргументувати власну думку засобами української мови.

Література:

1. Мацюк З. Лінгвістичні основи методики викладання граматики української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 31-39.

2. Новіцька О. Лінгвістичні та психологічні компоненти вивчення української мови як іноземної студентами-іноземцями. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 36. Т. 2. С. 279-280.

3. Овчаренко Л. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2016. Вип. 11. С. 104-110.

4. Селівестрова Л. Лінгвістична та психологічна основа навчання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 8-13.

5. Тишковець М. Використання комунікативного методу вивчення української мови як іноземної у медичному ВНЗ. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 40-48.

6. Читаємо і розмовляємо українською: змістовий блок «Я, моя сім'я і друзі»: навчально-методичні матеріали із дисципліни «Українська мова» для англомовних іноземних студентів / упоряд. О.А. Бойчук, Н.Б. Малець, І.М. Гречин. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 77 с.